

Triển khai nghiên cứu thực địa về nguồn lực địa phương tại Nam Định

Trong khuôn khổ hợp tác giữa Viện Xã hội học, Viện Khoa học Xã hội Việt Nam và Đại học Senshu, Nhật Bản, nhóm nghiên cứu Viện Xã hội học đã cùng nhóm chuyên gia Nhật bản tiến hành đợt khảo sát **“Các nguồn lực địa phương trong phát triển kinh tế-xã hội ở Việt Nam”** tại Nam Định. Một trong những ưu tiên của dự án nghiên cứu này là nhằm đóng góp cho việc đề xuất các giải pháp phát triển kinh tế-xã hội của đất nước nói chung và của các tỉnh đồng bằng sông Hồng nói riêng. Dự án nghiên cứu được tiến hành tại một phường ở đô thị và một xã ở nông thôn tỉnh Nam Định. Trong giai đoạn I của dự án, vào tháng 11/2010, nhóm nghiên cứu Viện xã hội học đã tiến hành khảo sát 100 hộ gia đình được chọn ngẫu nhiên tại phường Vị Xuyên, thành phố Nam Định.

Tháng 4/2011 giáo sư Katsumi (Đại học Senshu, Nhật bản) đã cùng nhóm nghiên cứu Viện Xã hội học triển khai đợt tiền trạm trong 02 ngày, 15-16/4/2011 tại xã Giao Tân, huyện Giao Thủy, tỉnh Nam Định để chuẩn bị cho đợt khảo sát giai đoạn II vào mùa hè năm 2011. Tại xã Giao Tân, nhóm nghiên cứu Viện Xã hội học và Đại học Senshu (Nhật Bản) đã thảo luận với lãnh đạo xã về các vấn đề phát triển kinh tế-xã hội của xã; đi thăm một số gia đình làm nghề thủ công trong xã. Bước đầu nhóm nghiên cứu đã thu được một số phát hiện bổ ích, làm cơ sở cho triển khai nghiên cứu cụ thể về các nguồn lực của địa phương trong phát triển kinh tế-xã hội.

Đoàn Kim Thắng

Viện xã hội học làm việc với tổ chức JICA (Nhật Bản) về hợp tác nghiên cứu bảo trợ xã hội và an sinh xã hội

Ngày 18 tháng 5 năm 2011, trong khuôn khổ hợp tác trao đổi khoa học thường xuyên, Cơ quan hợp tác Quốc tế Nhật Bản (JICA) đã có chuyến thăm và làm việc tại Viện Xã hội học. Đoàn JICA (Nhật Bản) do ông Shintaro Nakamura, chuyên gia cao cấp vụ Phát triển Nhân lực JICA làm trưởng đoàn và các thành viên gồm: bà Masako Ueda, chuyên gia Bảo trợ xã hội; ông Reisuke Iwana, Tư vấn viên Chính sách xã hội thuộc Công ty nghiên cứu và tư vấn Mitsubishi UFJ và bà Chie Shimodaira, cán bộ chương trình hợp tác Bộ phận châu Á. Tiếp và làm việc với đoàn JICA về phía Viện Xã hội học có Tiến sỹ Bé Quỳnh Nga, Trưởng phòng Phúc lợi xã hội và các cán bộ phòng Phúc lợi xã hội, phòng Quản lý khoa học tham dự.

Tại buổi làm việc hai đoàn đã trao đổi và chia sẻ với nhau về tình hình bảo trợ-an sinh xã hội của hai nước, đặc biệt là vấn đề bảo hiểm y tế, bảo hiểm xã hội, chế độ trợ cấp lương hưu cũng như các chính sách của Chính phủ Việt Nam khi đối mặt với vấn đề lão hóa dân số.

Đoàn Kim Thắng

Tổng kết dự án nghiên cứu "Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi"

Ngày 23/05/2011, tại Viện Xã hội học-Viện Khoa học xã hội Việt Nam đã diễn ra Hội nghị tổng kết Dự án nghiên cứu liên ngành về Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi (mã số VS-RDE-05).

Dự án là một phần của chương trình hợp tác Việt Nam-Thụy Điển về nâng cao năng lực do Cơ quan Hợp tác nghiên cứu của Thụy Điển với các nước đang phát triển (gọi tắt là SAREC), thuộc Cơ quan Phát triển Quốc tế Thụy Điển (SIDA) tài trợ. Các nhà nghiên cứu của Viện Xã hội học, Viện Gia đình và giới, Viện Dân tộc học (thuộc Viện Khoa học xã hội Việt Nam) phối hợp thực hiện dự án dưới sự lãnh đạo của Ban Quản lý dự án liên ngành đứng đầu là GS.TS. Trịnh Duy Luân và với sự hỗ trợ kỹ thuật của TS. Helle Rydstrom, TS. Wil Burhoorn từ Đại học Lund và Đại học Göteborg University, Thụy Điển.

Dự án nghiên cứu liên ngành Gia đình nông thôn Việt Nam trong chuyển đổi được thực hiện tại Việt Nam trong 7 năm (2004-2010). Các nhà nghiên cứu tham gia Dự án đã tiến hành nghiên cứu thực nghiệm tại Yên Bái, Tiền Giang, Thừa Thiên-Huế, và Hà Nam. Cuộc nghiên cứu thực nghiệm liên ngành này đã đem lại bộ dữ liệu định tính và định lượng phong phú về các mặt cuộc sống của người dân nông thôn trong thời kỳ đổi mới. Nhiều bài viết, sách, và báo cáo nghiên cứu đã được công bố như kết quả của dự án, trong đó phải kể đến hàng chục bài viết đăng trên các tạp chí chuyên ngành, các công trình như *Kỷ yếu khoa học-căn cứ kết quả nghiên cứu khảo sát tại tỉnh Yên Bái, Tiền Giang, Thừa Thiên-Huế, Tuyển tập các bài viết phân tích kết quả khảo sát chung, Gia đình nông thôn Việt nam trong chuyển đổi* (Chủ biên: Trịnh Duy Luân, Helle Rydstrom, and Wil Burhoorn, NXB KHXH, 2008, Tiếng Anh và Tiếng Việt), *Gia đình nông thôn đồng bằng sông Hồng trong thời kỳ chuyển đổi (trường hợp Hà Nam)* (Chủ biên: Trịnh Duy Luân, NXB KHXH, 2011, Tiếng Việt), *Gia đình nông thôn Việt nam trong thời kỳ đổi mới* (Chủ biên: Trịnh Duy Luân, Helle

Rydstrom, và Wil Burhoorn, NXB KHXH, 2011, tiếng Anh và tiếng Việt), *Giáo trình Xã hội học gia đình* (Mai Huy Bích, NXB KHXH, 2011, Tiếng Việt).

Dự án đem lại nhiều thành công trong việc nâng cao năng lực nghiên cứu. Nhiều nghiên cứu viên trẻ có cơ hội nâng cao kỹ năng nghiên cứu ở tất cả các khâu trong quá trình tiến hành một nghiên cứu như kỹ năng tổng thuật tài liệu, xây dựng đề xuất, lập kế hoạch nghiên cứu, quản lý tài chính, lập đề cương nghiên cứu, xây dựng công cụ nghiên cứu, thu thập thông tin định tính và định lượng, xử lý dữ liệu định lượng và định tính, viết báo cáo khoa học, bao gồm cả viết bằng tiếng Anh. Thông qua việc liên kết các ngành xã hội học, dân tộc học, gia đình và giới, các nghiên cứu viên trẻ đã xây dựng được một mạng lưới nghiên cứu liên ngành, hợp tác hỗ trợ nhau trong các hoạt động trao đổi thông tin, phối hợp nghiên cứu và đào tạo.

Dự án Nghiên cứu liên ngành Gia đình nông thôn Việt nam trong chuyển đổi thực sự trở thành mẫu mực về nghiên cứu liên ngành trong Khoa học xã hội ở Việt Nam và là bài học tốt cho các nỗ lực phối hợp nghiên cứu liên ngành trong tương lai.

P.V

Nghiệm thu đề tài điều tra nông dân Việt Nam 2009-2010 tại Viện xã hội học

Ngày 09 tháng 6 năm 2011 Đề tài: "Điều tra Nông dân Việt Nam" do PGS.TSKH Bùi Quang Dũng làm Chủ nhiệm đã được nghiệm thu cấp cơ sở tại Viện Xã hội học.

Đề tài: "Điều tra Nông dân Việt Nam" được thực hiện trong hai năm 2009 và 2010.

Để thực hiện đề tài này, một cuộc khảo sát lớn đã tiến hành trên địa bàn 8 xã thuộc 4 tỉnh Hải Dương, Thái Bình (đại diện cho đồng bằng sông Hồng), An Giang, Hậu Giang (đại diện cho đồng bằng sông Cửu Long) với tổng số 2000 hộ gia đình được phỏng vấn bằng bảng hỏi và một số phỏng vấn sâu. Ngoài sự tham gia của các chuyên gia nghiên cứu cao cấp và cố vấn khoa học, đề tài đã huy động sự tham gia của 55 nghiên cứu viên, cán bộ nghiên cứu và những người làm thực tiễn trong lĩnh vực nông dân, nông nghiệp và nông thôn trong và ngoài Viện Xã hội học.

Đề tài “Điều tra Nông dân Việt Nam” là nghiên cứu đáp ứng được đòi hỏi cấp bách của việc nhận diện tình hình nông dân Việt Nam hiện nay, các thách thức mà người nông dân đang gặp phải, làm cơ sở cho hoạch định chính sách, quản lý và đóng góp cho hiểu biết khoa học xã hội về nông dân Việt Nam. Báo cáo kết quả của đề tài đã cung cấp nhiều thông tin mới, hữu ích về các mặt đời sống nông dân, bao gồm đời sống vật chất, vốn tài chính, vốn con người, vốn xã hội và vốn văn hóa của người nông dân. Báo cáo cũng chỉ ra những thách thức chính mà nông dân đang gặp phải, cũng như những cơ hội mà họ cần tận dụng trong bối cảnh mới. Những phân tích về sự khác biệt giữa nông dân đồng bằng sông Hồng và đồng bằng sông Cửu Long là đóng góp quan trọng của đề tài.

Đoàn Kim Thắng

Tọa đàm “Hệ thống thông tin địa lý (GIS) và ứng dụng GIS trong nghiên cứu khoa học xã hội và tư vấn chính sách”

Ngày 2 tháng 6 năm 2011, tại Viện Khoa học xã hội Việt Nam (VASS) đã diễn ra buổi thuyết trình “Hệ thống thông tin địa lý (Geographical Information System - viết tắt là GIS) và ứng dụng GIS trong nghiên cứu khoa học xã hội và tư vấn chính sách”. Buổi thuyết trình là một hoạt động của Dự án VASS-UNDP 00050249 “*Hỗ trợ hoạch định chính sách hiệu quả thông qua việc phát triển nghiên cứu dựa trên căn cứ khoa học*” do VASS và UNDP phối hợp thực hiện nhằm tăng cường năng lực tư vấn chính sách cho cán bộ nghiên cứu của VASS. Hoạt động này được tổ chức với sự tham dự của đối tác của VASS là Viện nghiên cứu kinh tế ứng dụng Brazil (IPEA), nhằm thử nghiệm sáng kiến thúc đẩy hợp tác khoa học do UNDP đề xuất.

Tham dự buổi thuyết trình có đồng đạo lãnh đạo và nghiên cứu viên của các Viện nghiên cứu chuyên ngành và đại diện các Ban chức năng thuộc VASS.

TS. Alexandre Ywata Carvalho, nghiên cứu viên cao cấp của IPEA, đã giới thiệu các khái niệm cơ bản về GIS, minh họa một số ứng dụng GIS điển hình và chia sẻ kinh nghiệm của IPEA trong việc quản lý và phổ biến GIS. Hai cán bộ nghiên cứu của VASS là Th.S. Nguyễn Xuân Hòa, và Th.S. Nguyễn Hồng Anh, trình bày kinh nghiệm sử dụng GIS cho nghiên cứu khoa học xã hội tại Viện Môi trường và Phát triển bền vững và Viện Phát triển bền vững vùng Trung Bộ, những nhận xét và kiến nghị để sử dụng và phổ biến hiệu quả công cụ này trong VASS.

GIS xuất hiện trên thế giới từ những năm 1960 và đã thể hiện rõ lợi thế thể hiện và phân tích thông tin bằng hình ảnh trực quan là bản đồ, từ đó giúp ích rất lớn cho những người quản lý và hoạch định chính sách. GIS được nhiều đại biểu chia sẻ trong hội thảo là công cụ cần thiết cho nghiên cứu khoa học xã hội và nhân văn và cần được giới thiệu rộng tại VASS trong thời gian tới.

Dự án dự kiến sẽ hoàn thành đề xuất kế hoạch “Phổ biến GIS cho nghiên cứu KHXH và tư vấn chính sách tại VASS” để trình Lãnh đạo VASS cho chủ trương và chỉ đạo triển khai. Hy vọng trong những năm tới, máy móc, trang thiết bị, nguồn lực và các yếu tố cần thiết sẽ được VASS đầu tư để khai thác tốt công cụ hữu hiệu này ở tất cả các viện chuyên ngành thuộc VASS.

Lê Hoa

Hội nghị thường kỳ của Ban thường vụ, Hội xã hội học Việt Nam

Ngày 10/6/2011 Thường vụ Hội Xã hội học Việt Nam đã họp phiên thường kỳ để kiểm điểm công tác 6 tháng đầu năm và phương hướng công tác 6 tháng cuối năm 2011. Tham gia cuộc họp có hầu hết các thành viên Ban Thường vụ Hội: Chủ tịch Hội GS.TS. Trịnh Duy Luân; Phó Chủ tịch kiêm Tổng thư ký GS.TS. Chung Á; Ủy viên thường vụ, Phó Chủ tịch thường trực PGS.TS. Nguyễn An Lịch; Trưởng ban Tổ chức GS.TS. Tô Duy Hợp; Ủy viên thường vụ phụ trách khu vực miền Bắc PGS.TS. Nguyễn Đình Tấn; và TS. Trịnh Hòa Bình -Chánh văn phòng Hội.

Ban thường vụ Hội đã tổng kết những công tác đã thực hiện được bao gồm: thành

lập các Chi hội Học viện Chính trị Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh, chi hội Đại học Công Đoàn, chi hội Đà Nẵng-Duyên hải miền Trung; bổ nhiệm các đồng chí Trịnh Hòa Bình và Bế Văn Hậu làm Chánh văn phòng và Phó Chánh văn phòng Hội, đưa hoạt động văn phòng Hội vào nề nếp; xúc tiến việc gia nhập Liên hiệp Các hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam (VUSTA); liên kết với Viện Xã hội học tổ chức thành công Hội thảo khoa học về Gia đình Việt Nam trong thời kỳ Đổi mới.

Trong thời gian tới, Hội Xã hội học Việt Nam sẽ tiếp tục công tác thành lập các chi hội mới như Chi hội Viện Xã hội học, Chi hội Viện Gia đình và Giới, Chi hội Khoa Xã hội học-ĐH KHXHNV Hà Nội, và khuyến khích thành lập các chi hội ở Viện Phát triển bền vững vùng Nam Bộ, Chi hội Khoa Xã hội học ĐH KHXHNV Tp. HCM, Chi hội ĐH Bình Dương và Đông Nam Bộ. Bên cạnh đó, Hội có kế hoạch tổ chức Hội thảo về Phát triển xã hội ở Việt Nam; thành lập Trung tâm Nghiên cứu và Tư vấn về Phát triển Xã hội, và hoàn tất thủ tục tham gia Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam. Về hoạt động hợp tác quốc tế, Hội sẽ có các tiếp xúc với đại diện Hội Xã hội học Mỹ để thúc đẩy quan hệ hợp tác nghiên cứu và các hoạt động có liên quan khác.

Dự kiến Hội sẽ tiến hành họp Ban chấp hành toàn thể Hội Xã hội học Việt Nam trong tháng 10-11/2011.

THB